

VICARP R & D INFORMATION SHEETS

ANG PAGHIMO UG ABAKA NURSERY

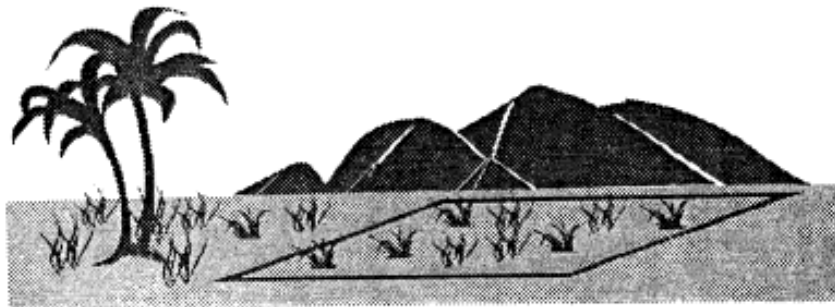
Pasiuna

Ang abaka usa sa giila nga maayong tanom sa Rehiyon 8 ug sa tibuok nasod, Pilipinas, kay kini makahatag ug maayong klase ug lig-on nga lanot. Ug tungod niini ang mga mag-uuma gidasig ug gidani sa mga ahensiya sa gobyerno aron sa pagpa-usbaw sa atong ekonomiya ug usab aron sa pagmentinar o pagkonserbar niining tanoma diin motubo lamang sa atong nasudnong mga luna.

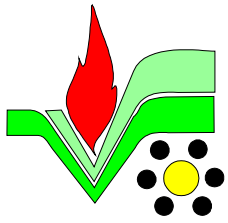
Apan tungod sa sobrang panginahanglan ug igtataum, ang National Abaca Research Center (NARC) dili na makahatag ug igong kadaghanon sa mga mag-uuma sa abaka aron pagpauli o pagbag-o sa ilang abakahan. Busa among giawhag ang mga mag-uuma sa abaka sa paghimo ug abaka "nursery" sa ilang tagsa-tagsa ka mga luna aron pagsulbad sa problema sa panginahanglan ug igtatanom o similya nga abaka. Ug kami maghinaut nga kining maong basahon makahatag ug dakong tabang isip tamdanan sa paghimo ug abaka "nursery".

Asa man ang maayong luna para sa nursery?

- ☞ Ang abaka nursery mahimong mahimutang sa patag o may pagkabakiliron nga luna

- ☞ Sigura nga ang luna nga gipili dili mapundohan ug tubig panahon sa ting-ulan aron malikayan and pagkalata sa similya o igtatanom.
- ☞ Ang luna kinahanglan haduol sa tinubdan sa tubig nga daling makuhaan panahon sa tinghuwaw

VICARP R & D INFORMATION SHEETS

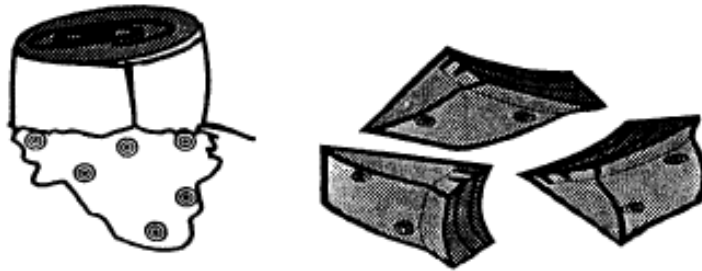
Unsaon man pag-andam ang tamnanan?

- ☞ Ang paglimpiyo mag-agad sa kadaghanon sa sagbot mga motubo sa maong yuta
- ☞ Harasa ug daruha ang maong luna hangtod nga walay sagbot nga magpabilin

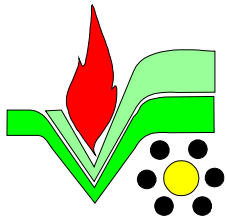

Unsa man ang maayong igtatanom?

- ☞ Ang pungol mao ang pinakamaayo nga igtatanom nga dali mabuhi ug gaan dalhon ngadto sa imong abakahan

- ☞ Kinahanglan nga dili magkasagol-sagol ang nagkadaiyang klase sa pungol.

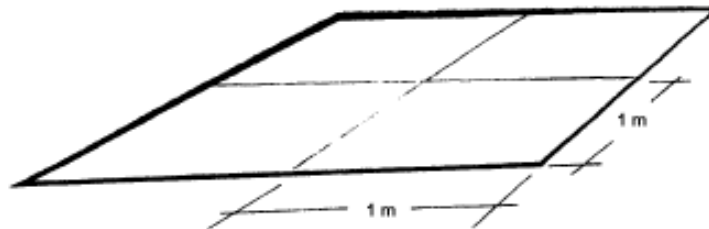
VICARP R & D INFORMATION SHEETS

- Pilia ang himsog ug walay sakit nga igtatanom kay kini makaapekto sa imong mga tanom.

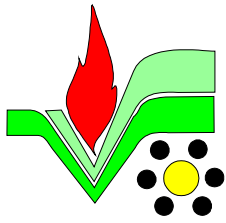
Pila ang gilay-on sa pagtanom?

- Ang pungol itanom sa gilay-on nga usa ka metro

- Bugsoki ug lipak sa kawayan ang maong dapit nga pagatamnan
- Sunda ang esquinado nga paagi kon "square method" ug timan-i ang dapit nga tamnanan

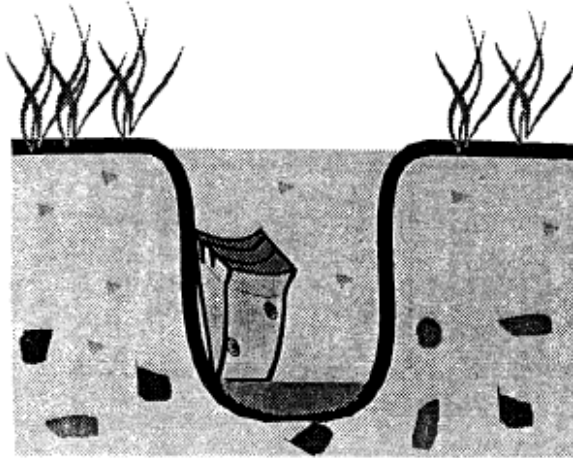

VICARP R & D INFORMATION SHEETS

Unsaon pagtanom ang pungol?

- ☞ Pagbuho ug igong gidak-on nga lungag para sa pungol nga igtatanom

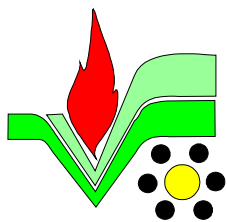

- ☞ Siguroa nga ang mata sa pungol nahimutang sa ibabaw nga dapit aron dili malata ug dali usab nga motubo.
- ☞ Hulipi ang wala motubo ug maayong klase nga pungol

Unsa ang maayong i-abono ug pila ang kadaghanon niini?

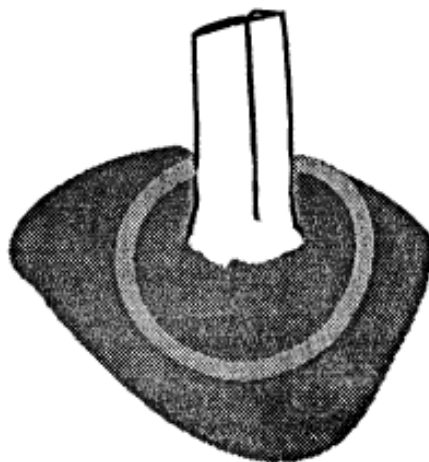
- ☞ Ang abono nga gikinahanglan mag-agad sa katambukon sa imong yuta. Busa, pagkuha ug igong sampol ug ipadala sa pinakaduol nga "Soil Testing Laboratory"
- ☞ Alang sa halayo nga kaumahan diin lisod ug makuti na ang pagkuha ug sampol niin, ug sa imong pagbanabana dili maayo ang tubo sa imong abakahan, pag-gamit ug "complete fertilizer" sa gidaghanon nga duha ngadto sa tulo ka sako matag ektarya.

VICARP R & D INFORMATION SHEETS

- ☞ Abunohi ang imong abaka sulod sa duha ngadto sa upat ka bulan gikan sa pagtanom
- ☞ Ibutang ang abuno palibot sa punoan sa abaka sa distansiya nga $1\frac{1}{2}$ ka piye

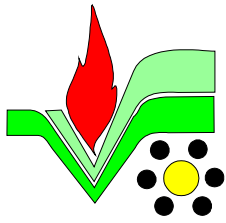

Unsaon pagmentinar ang nursery?

- ☞ Gunahi kanunay ang imong abakahan sa kada tulo ka bulan hangtod nga muhamtong na ug husto nga kakuhaan ug similya o igtatanom.

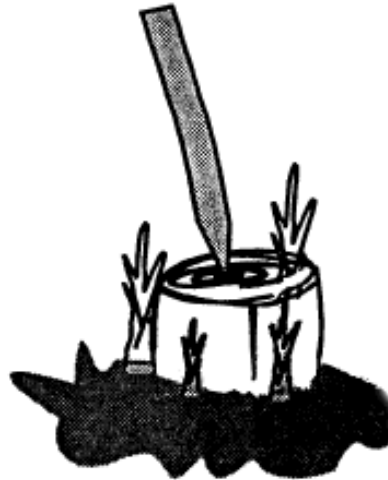
- ☞ Aron maminus-minusan ang pagtubo sa sagbot sa nursery, pwede nga imo kining tanoman ug mani, mungos o kamote sa dili pa maani ang similya
- ☞ Siguroa nga walay peste o sakit nga motakboy sa imong abaka pinaagi sa paghinlo ug pag-atiman sa nursery.

VICARP R & D INFORMATION SHEETS

Unsa ang pinakamaayo nga paagi aron modaghan ang similya?

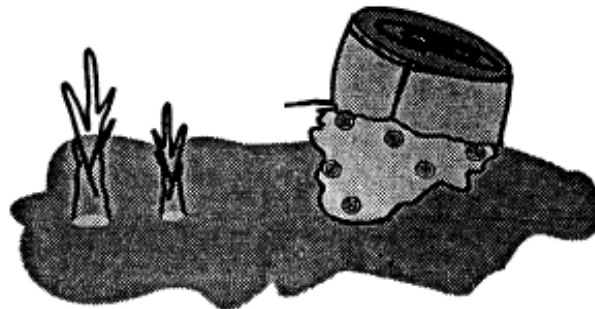
- ☞ Ang mata o saha modaghan kon ang inahan nga abaka patyon o puohon. Kini ang gitawag nga "decapitation"

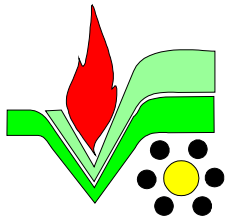
- ☞ Pagpatay sa inahan nga abaka, kinahanglang himuon sa hustong pangidaron (4-6 ka bulan gikan sa pagtanom)
- ☞ Ang mga similya modaghan tungod kay ang sustansiya para sa pagtubo sa inahan nga abaka nagamit alang sa pagpadaghan sa iyang mga mata o saha.

Kanus-a anihon ang similya ug unsaon pag-ani niini?

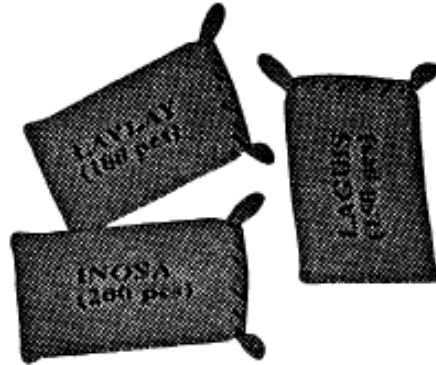
- ☞ Ang similya maani sa pangidaron nga 12-14 ka bulan gikan sa pagtanom
- ☞ Bukaron ang mga saha ug ibilin ang duha o tulo ka pinakadagko nga saha para sa sunod nga ting-ani

- ☞ Pikas-pikasa ang pungol nga adunay usa o duha ka mata sa matag bahin niini
- ☞ Ibutang ang similya sa landong nga dapit aron dili dali nga mamatay o malaya ang mga mata

VICARP R & D INFORMATION SHEETS

- ☞ Isulat ang kadaghanon sa similya kon pila ang nahasulod sa usa ka sako
- ☞ Markahi ang sako kon unsa nga klase kini nga abaka diin rekomendado sa lugar nga tamnanan niini.
- ☞ Ang similya kinahanglang walay sakit ug usab dekalidad aron pagminus sa pagkaylap sa nagkadaiyang sakit sa abaka

Source: National Abaca Research Center
Visayas State College of Agriculture
Baybay, Leyte